

Megjelenik minden héten négyszer: t. i. a Jelenkor vasárnap, kedden és csütörtökön; a Társalkodó pedig pénteken, mindegyik minden ízben egyegy íven. Elnöki hivatalában a szerkesztő's kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik sz. alatti Trattner-károlyi ház első emeletében, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívánató példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Értesítőben mindenféle hirdetés félével és pontosan és jutányosan közöltetik.

FOGLALAT. Magyarország és Erdély. (Az ősiség ügyében.) — Budapesti napló. Törvényhatóságok: Abauj, Fejér, Komárom, Esztergom, Nyitra és Szatmármegyei közgyűlések. — Rágalom és czáfolat Kassáról.)

Külföld. (Amerika, Anglia, Franciaország, Németország, Schweiz.)
Értesítő.

MAGYARORSZÁG és ERDÉLY.

Az ősiség ügyében. (Némi törvényhatóságok által országgy. követeiknek adott és hírlapok után köztudomásra jött utasításokra, a kormány által ugyane tárgyan előterjesztett törvényjavaslata észrevételek.)
Vannak törvényhatóságok, melyek a „sicuti possidetis“ kifejezés által mindent azon állapotban kívánának meghagyni, melyben a birtokok most léteznek's nemcsak jövőben minden ősiségből támasztható perindítást, de még a fenálló, akár örök-eladást érvénytelenítő, akár régi örököségi, vagy zálogos pereket is rögtön megszüntetni ohajtanának.

A királyi előadásokkal ez érdemben előterjesztett törvényjavaslat szerint a főnálló perek megszüntetendőknek ugyan nem tűznek ki, sem az újban fölveendő nem tiltanak el, állásaihoz képest azonban ezekre nézve oly próbák előadása kívánatik, melyek az eddigi fenálló törvények által nem rendeltettek, 's melyek hiánya miatt a perek legnagyobb részét már megsemmítettnek tekinthetni, miután kevés per fog azon állásban találni, melyben mindkét tábla a kereset alá vett tárgyat már megítélte volna, 's kevés fog létezni, melyekben a peralatti javakra nézve a felperes királyi adományi minőséget mutatni képes legyen.

A törvénynek visszaható erőt adni nem lehet, és a törvényhozó testületnek szem előtt tartani, hogy az állomány egyes polgárai tényeit a fenálló törvényekhez alkalmazván, sérelmeik orvoslását ugyanazon törvény szerint eszközölhetők joggal remélhetik, midőn tehát az újban hozandó törvény által sérelmeik orvosolhatóságát egészen megfosztatnának, vagy oly próbák előadására utasítottanának, melyeket az eddigi törvények nem kívántak, törvényben helyezett bizodalom csalódnék, mit, mint a vagyon- és személybiztosítás alapja megrendítését elmellőzni a törvényhozás főbb teendőihez tartozik; a polgárokat tehát helyes és igazságos követeléseiktől rögtön elmozdítani, vagy őket ezen kereseteik kivívásában az eddigi törvények által rendelt próbáknál bővebbek és súlyosbák előadására szoritani, annyit tenne, mint az eddigi törvényeknek az elmúlt időkre 's esetekre is érvénytelenségét kijelenteni 's az egyes polgárokat ebbeli törvény engedte jogaitól megfosztani, mely a legérzékenyebb sérelem volna.

Főképen a zálogokra nézve, akár legyen a záloglevélben bizonyos évszám kikötve, akár ne legyen, mert az minden esetre a szerződő felek közt meg van állapítva, hogy midőn a zálogba adó a zálogbavevőnek zálogjóságra adott pénzt maga, vagy utóda leteendő, a zálogbirtokos az ideig-óraig birtokába vett jószágot visszaadni tartozzék; — mind ezen, a szerződő felek által tett és általok különösen elfogadott kötésnél, mind a hármas könyv 1. rész 81. cikke, 's a döntvényekben az elidősüléstől felmentvén, a tulajdonos joga minden időre fentartva épségben áll, kit tehát arra, hogy tulajdonát a zálogbirtokostól becsúárban megvegye, szoritani semmi joggal nem lehet, miután az állomány nincs azon helyzetben, mely az egyes polgároktól tulajdonosi jogaik feloldozását kívánhatná, a zálogbirtokos pedig különben is, — főképen a régebbi zálogokat, nagy uszorával's tetemes haszonnal bírta, hogy vannak esetek, melyekben a zálogbirtokos évi jövedelme a rajta levő zálogösszeget sokszorozva felülmulja.

Hogy tehát mind az egyes polgároknak jogaik sértetlenül fentartassanak, mind az állomány részéről a birtokbiztosítás és hitelalap-szilárdítás eléréssék, szükséges, hogy meghatározott számú évek állapíttassanak meg, melyek alatt mindenki keresetét a most fenálló törvények szerint, melyek paizsa alatt a szerződvények köttetnek, megindítsa 's bevégze, valamint a már folyamatban levők is végképen elintéztessenek, mi hogy megtörténhessék, és a törvénynek elmulthatlan foganata legyen, szükséges a perek folyamatát rendezni, mely körülbelül illyképen történhetnék, hogy:

a) A bíróság, mely előtt a per fölveendő, pontosan határozassék meg.

b) A záloghíró testületek, v. közbirtokosság, fejenként idézendő, 's az a'n. mélt. kir. helytartótanács utján köröztetés által tétessék meg.

c) A kihalt peres utóda minden emlékeztető idézés nélkül tartozzanak a perben megjelenni, minthogy ügyvédek által úgy is képviseltetnek, kik által a per létéről értesítetnek.

d) A felperes mindjárt per-fölvételkor tartozzék követelése behizonyítására megkivántató minden okleveleit teljes hitelességben előadni,

e) Az alperes, mellőzvény minden, akár a bíróság, vádlóval, vagy ügyvel, akár a perlekedhetés elleni kifogásokat, azonnal a peres tárgy érdemében tartozzék védelmét megtenni, melyre

f) A felperes, meghatározandó idő alatt, szövényt megtevéni,

g) Az alperes, szinte kitűzendő idő alatt arra védelmét adja be, melyek után

h) A per bírói ítélet alá vétessék 's a beadástól számitandó, legfőlebb, félév alatt a bírói ítélet meghozassék.

i) A főlebbvitel birtokból engedtesék meg, de csak egy bíróság elibe, mely a hétszemélyes tábla lehetne, hová a per eredetiben küldetnének el 's ottan félév alatt ítélet alá vétessék.

k) Sem tiltakozásnak, sem viszályzásnak, vagy ellenállásnak helye ne legyen.

l) Viszajjövén a per az első vagyis perbenjáró bírósághoz, a végrehajtás azonnal a kitűzendő határnapon, mely a feleknek a b) alatti, vagy szokott törvényes mód szerint tudokra adatván, haladék nélkül történjék meg. — Kelt Sopronban dec. 19-én 1847dik évben. Ch. M. lb.

BUDAPESTI NAPLÓ.

Az új írodalmi tekintetben is meghozá újonságait, melyek közt első helyen kell említnünk egyik munkás írónknak K o r p o n a y János es. kir. granátos főhadnagy, és magy. akadémiai tagnak „Hadi földírás“ című igen hasznos 's alapos tudománnyal összeirt munkája második kötetének I. részét, mely Kecskeméten Szilády Károly betűivel nyomtatott. E korszerű munka kivált jelen átalakuló időben, midőn a hadi dolgok terhes állásán is könnyíti feladatunk, minden jó magyarnak legillőbb észte emlékül szolgálhat.

Hartleben K. A. tulajdonképen megjelent b. K e m e n y Zsigmond Gyula i Pál című regényének V. kötete is, melyet e' terjedelmes regény be van fejezve. Ara az öt kötetnek 5 pft.

Egy nevelés barátja „Elemi oktatás tanja“ jelent meg a kir. egyetem betűivel; mely czélszerű dolgotra az elemi oktatással foglalkozó tisztelt egyedeiket, tanítókat 's intézeteket ezennel figyelmeztetjük.

Végre az illy alkalmakkor megjelenni szokott sokféle naptárak közül kettőt — mint ajánlásra különösen méltókat emelünk ki. Első: „Az első magyar zsidó naptár és évkönyv, 1848dik évre, közrebozsítja a honi izraeliták között magyar nyelvet terjesztő egyesület.“ Első évfolyam Ch o r i n A r o n aradi volt főrabbi arczképével, megjelent Landerer és Heckenast könyvnyomdájában. E naptárban a magyar honi zsidóság száma, élet-állapota, 's foglalkozási módja értelemmel eseteltetik. — A második: „Budapesti utasító.“ — Közhasznú időm 1848. szökö évre“ első évfolyam, kiadja B l a s k o y e s Sándor, nyomtatott Budán Gyurián és Bagó betűivel. Ara: egy ezüst forint. Ez tán kissé sok, habár sokat foglal magában a naptár; — mert versenytársai ugyanazon tartalommal 10 — 20 pkrón árultatnak; ezt kiadó ur figyelembe vehetné. ☐

TÖRVÉNYHATÓSÁGOK.

Abauj. Megyénknek dec. 13-tól kezdve egy hétig tartott közgyűlése a két tulságos párt küzdő tere volt, mellyen mindkettő felhasznál minden módot hatalma támogatására. Ha mindkét párt a' mivellettel 's becsületes hazafiai szándékhoz illő capacitatio terén maradt: úgy csak örülnünk lehetett volna a' győzelmen, bár melly részrehajlott legyen is az; de miután első szerencsétlen példálul megyénkben, tanácskozó teremünk e' tekintetben eddig szűz falai megfertőztettek a' jó indulatú ugyan, de tudatlan tömeg felhasználásával, kiknek borral megvesztegetett mivelletlenségök 's a szabadság örve alatt lelánczolt véleményük vettetett az ész mérlegébe pótlékul, hogy az indokok hijányában a' kisebbség zsarnokilag leczibálhassa magához az igazság serpenyűjét, — a' hiúság gúnyos kacajával hirdető e' szavakat: „miénk a' hatalom és dicsőség: illy esemény után csak fájdalmas érzésektől szorult kebellet tekinthetni megyénk jövőjére, melyben a' pártok keserű tusánál, 's a köz- és magánügyek háttérbe szorításánál egyebet nem láthatni.

Gyűlésünk első napján indítványozá fő kormányzónk, hogy ámbár követeink azon köztudomássá vált tettük föl, melly szerint a' választóiratnak a' pesti szerkezet szerinti felküldése mellett szavaztak, tudósítást nem küldöttek; mindazáltal szükségesnek látná, hogy a' megye illy nagyfontosságú tárgyban adjon oly utasítást, melly a' többség szellemének hív kifolyása legyen. Az ellenzék a' követek személye ellen irányították vélvén az indítványt, a' legingere-

rültebb kedélyvel kezdé meg a' vitát. Kifejtett a' mosonyi és pesti szerkezet közti különbség 's kevés idő alatt nem lehetett egyebet hallani a' teremben e' két szónál: Mosony, Pest. A' nagy zajban szóhoz senki sem jöhetett, mire a' zavar nőtlen nőtt, a' jobb oldalnak csaknem rajoskodásig tulzó conservative, O. lb. a' karzaton hallgató szentandrási 8 köznemes leintegette 's miután az ezek által is élesztett lármaközben a' bal oldalról az egyszerű szavazat sürgettetett, az elnök nagy hajjal szóhoz jutva kívánta, miszerint azok, kik a' mosonyi szerkezetet pártolják, a' terem jobb, kik pedig a' pestit, a' terem bal oldalába vonuljanak. Es a' rendeletnek mindkét párt engedve, lón költözés; 's miután a' jobb oldalon szemmel láthatólag is majd háromszorta több egyed állott: a' mosonyi szerkezetre kimondott a' többség. Ekkor a' nagy kisebbségben maradt ellenzék haragjában felszedé sátorfáját 's mind egy lábíg kiment a' tereméből, azt adván okul, hogy bár többen voltak közülök szólásra följegyezve, még sem hallgattak ki. Távoztukkal csendben folyt a' tanácskozás a' választványi munkálat felett; és az adó szent ügye, melly a' választványban nagy többséggel elfogadott, az ellenzék nyakasságának áldozatul esett. Veletek uraim 's általatok is, ha jót akartok. De csak azért, mert egy kérdésben vesztek, martalékul adni minden jót a' tespedés mocsarában herélkedőknek! ez bün. Vagy talán azért mentek ki önök a' tereméből, nehogy azon 8 köznemes meghallja adó felőli véleményüket (mint önök sokan gyanúsítják) 's ez által valahogy hírókben vesztésenek azon nép előtt, mellynek többségét önök minden áron kezükben tartani oly igen ohajtják? Ugy urak önök csak üzérkednek az ellenzék névvel. — Szép volt látni e' napon sok maradi táblabírónak a' 8 köznemes előtt föltűnni törekvését, kik közül különösen fönemlített O — sz táblabíró roppant tüzzel — mintha Győr alatt harcolna — elmondta hogy holmi auburni (mond a u) tömlőczépisre akarnak bennünket megadóztatni, hol pecsenyével tractálják azokat, kik lovainkat ellopják. *) hogy továbbá azért akarnak sokan adót, hogy házaink tetején vasutat csináljanak, hogy Éjszakamerikában senki sem fizet adót, még sem tudják hova tenni pénzüket 'sat.**)

Második napon az ellenzéknek a' tisztválasztást követte két évi elvonulás után ismét megtért vezére J. A. a' főkormányzónak a' többség megtudhatása körül követett modora ellen ovást kívánt jegyzőkönyvbe igtatni; melly indítvány azonban négy óráig folytatott keserű vita után 72 szavazattal — mellybe a' főnebbi 8 köznemes is számított — 36 ellenében elvetetett. Ez napon G — k kanonok a' jelen nem levők követeik szavazata kérdését az országgyűlés-rendezésre halasztá — aránylagos szavazatot kívánt adni a' káptalanoknak, de az e' feletti vita más napra halasztott; 's miután az ellenzék főnebbi megtért vezére elég szerencsétlen tapintattal vallásos tere vitte a' kérdést, és a' status-quot meghagyatni kívánta, a' párt más vezére pedig C — i a' szavazatot megtagadtatni kívánta, 's az illy különböző nézetek fölött a' vallásos féltékenység gyanúsító ingerültségével folytatott tanácskozás az nap be nem fejeztetett: az ismét esütörtökre tétetett át. És ezen nap az, mellyre elmondhatjuk: „excidat illa dies aevo.“ Az ellenzék által behozott 70 köznemes a' legszebb rend és eseméssel foglalt helyet a' bal oldalon 's a' nélkül, hogy egy szót szolt volna: az egész napi tanácskozást türelmesen végig hallgatá; legfőlebb egy pár éljen-kiáltással róttá le szegedségét. — A' tanácskozás, mellyben a' tiszt. egyházi rend szép szónoklatai majd vég-nélküliek valának, ismét más napra halasztott; és ez napon a' népszerűség igazolásul behozott tens Rendek szép sorban hajlattak az alispánhoz magokat — véleményük kijelentése nézetéből fölírni. Az elnöki szólításra mindnyájan elmondák, miszerint C — i véleményét pártolják. A' szónoklatok azonban mind egyre folyt az ismét 's miután sokan nyilváníták a' jobb oldalon, miszerint még szólni kívánának: a' tanácskozás szombatra tétetett át. Ekkor már a' Kassán lakó nemesek és oklevelesek is nagy számmal megjelentek a' névjegyzékeket négy példányban szertehordott megyei hajduk hívására, 's mind a' mellett, hogy az ellenzék is ujjal gondoskodott 50 béres szabad emberről, az eredvény az lett, hogy a' választvány véleménye 155 szavazattal 149 ellenében helybenhagyott. — Hogy ez eredvény miképen lehetett így? az szinte hihetetlen volt, kivált az ellenzék előtt; mellynek egy tagja meglepetésében ovást tett az

*) Pedig egy pár azon 8 köznemes közül aligha nem helyeslé a' pecsenyés tömlőczéket!

**) Talán a' magyar nemesnek is azért van oly sok pénze ugy-e táblabíró ur, mert nem fizet semmit?

oklevelesek szavazata ellen is, mit azonban az elnök az olesó liberalismus megemlékezésével 's más egy pár ellenzéki tag, ellenészrevételükkel visszaütött. — És már most uraim! szálljanak önök magokba, 's itéljék meg tetteiket: nem neme-sebb lett volna é inkább becsületes kissebbségben maradni a' tiszta meggyőződés megnyugtató érzete mellett, mint ma-ga az ellenzék fő vezére által is annyira kárhözott mód — a' nyers erő felhasználásával és a' vallásos ingerültség ok-talan előidézésével homályt vetni pártjokra 's a' türelmetlen-ség foltját homlokukra 's talán felekezetükre is? Többség-nek is utálatos illy többség, annál inkább a' kissebbség min-den erőködés mellett is. A' köznép eddig csak a' tisztviselők tekintélyét gázolta le lábaival a' választási alacsony kortes-keedésnek az urak által felhagott mámorában; most bevezet-ték önök azokat a' tanácssterembe 's egy pár év alatt a korcs-mák padlatin tánczoltatják agyon önök azon tiszteletes ke-gyeletet, mely eddig a' nép keblében a' megye név irányá-ban volt; mert ez magát képzelendi megyének, mint képzelé eddig, hogy csak ő teremti az alispánt és szolgabíró. Isten-ért urak! ne áldozzák fel a' hazát a' személyes bosszu és ön-hitség undok bálványának! —

Követeinknek adott utasításaink ezek: 1) semmi tárgy fölött ne szavazzanak addig, míg rögtön küldendő jelenté-sükre az elnök által legfőlebb 8 napi határidőre öszszehivan-dó közgyűléstől utasítást nem nyerendnek. 2) Országospénz-tárt kívánunk alakítani a' só fölemelt árából és taxákból még pedig ugy, hogy ezen jövedelmekre milliókbl álló köl-csönöket is fölvennék törlesztésre (ha t. i. adna valaki) de nem vagyunk idegenek szükség esetében a' kivétel utján a-dózástól sem. 3) Kényszerített örökvaltságot 's az ósíség tel-jes eltörlését nem akarjuk, ezen tárgyakhoz azonban, — mint szinte az élelmezési, honosítási, kir. városok rendezési t.ja-vaslatokhoz részletesen csak akkor szólunk, midőn köve-teink a' választványi munkálatokat megküldendik. 4) A' kap-csolt részeket illetőleg fölvilágosítást kívánunk a) miért nem hajtattott végre az 1836: 211k t. cz. b) az 1843ki országgyü-lésre követeiket nem küldött hatóságok elleni bírói ítélet mi-nő sikerrel hajtattott végre? c) miért hívtak meg azon me-gyék Erdélyország gyűlésére? 5) Az unitaria vallás tárgyá-bani fölíratra választ, a' bányá-törvényjavaslatra pedig meg-erősítést sürgecsenek. — b) A' tiszaszabályozás költségei-ben a' statut és kamrát részesíteni ügyekezzenek. 7) Az or-szággyűlési hallgatóság kicsapongásai ellen törvényt sür-gessenek és a' verificatio jogát számunkra sértetlenül tart-sák meg. 8) Hitel és kölcsön nélkül 9) Czéhek eltörlése, az adózó nép közmunkájával építendő országos utvonalak fen-tartására a' nemességre leendő kivétel utján pénztár-alaki-tást sürgecsenek, melybe a' külföldi utasok vámot fizetnek. 10) A' népnevelést következő alapra állítsák: a) a' földesur-ak által a' tanítók számára adandó szántóföld b) a' közala-pítványok pénztára c) a' várak fentartására fizetelni szokott adó, d) ha mind ez elegendő nem lenne: országos ajánlat. 11) A' büntető rendszert illetőleg mult országgyűlésre adott utasításunkat két ponthoz változtattuk meg a) a' kir. és lét-személyes tábla tagjaira nézve a' nemesi qualificatiót nem kívánjuk, b) a' recusatio jogát életbe léptetni ohajtuk. 12) Az elővizsgálatot megszüntetni, sajtótörvényt hozatni és az írói tulajdönt legrövidebb eljárással teljesen biztosítani kívánjuk.

Házi adóknak jövő évre 55,480 fr. 's így 3541 ft. 39 xra kevesebb mint mult évben. Megyénk házának a' nádor tiszte-letére lett kivilágításáért fiztünk 948 pft. 57 1/2 krt a' rende-zőnek jutalomdíj 100 pft. Rabunk van elítéletlen 171, elítelt 118, kik közül ez évben meghalt 43. — Jövő évnegyedes közgyűlésünk 1848ik febr. 21kén, rendkívüli fenytő törvény-székünk január 17kén, a' rendes törvényfolyam mart. 6kán ve-zszik kezdetüket. Dec. 19kén 1847. Rendes lev.

Fejérvmegyének f. e. nov. 25re az országgy. köve-tek által megküldött k. k. előadások fölvételére alispáni-lag hirdetett közgyűlése, váratlan eseménynek lön szülő anyja. Z. J. első alispán ur a' gyűlést megnyitván a' kk. és rrk akarata következtében a' követijelentést 's a' k. k. előadások-at olvastatá fel, minek végezte után F. F. k. k. és helyt. tan. emelt szót kérvén a' Rket, miszerint ő felségének mind a' nádormegerősítés mind a' hongyülésnek magyar nyelven történt megnyitásaért, mind a' k. k. előadások korszerűsége-ért, követeik által az alsó táblán csupán üdvözlő 's minden sérelmet és panaszt mellőző felírás fölterjesztését indítvá-nyoztassák. Mellőzve e' tárgyban kifejtett epés viták leírás-sát az ellenzéknek adott anyautasításához ragaszkodását, a' conservatív párt által igért egyetértésnek tettel is megmu-tatandó fentartását, mellőzve mind ezt csak azt jegyzem ide, hogy a' teremben mindenek szeme láttára véghezvitt kortes-keedés által 4 órafolytáig nyújtott vita után, határozattá lön: miszerint országgy. követink mindenek előtt egy a' halánál és köszönetnél minden egyebet nélkülöző felírásnak ő fels. e-libe fölterjesztését indítványozzák és sürgecsék. Másnap tár-gyaltattak a' k. k. előadások pontonként, a' kapcsolatokban megküldött javaslato-k 's az orszgy. utasításokat készítő vá-

lasztványoknak ezek érdemében adott javaslatai. A' választvány véleménye az anyautasítások szelleme által levén körüleng-ve egyhangulag elfogadtatott.

Következett a' hadd el hadd. A' tegnapi szerencsétlen taktikából született indítványoknak a' conservatív részről tett minden erőtetés dacára is csak négy szótöbbség általi el-fogadtatása egy tüzes üszköt lóditott az ellenzékkeblébe 's ke-vés hija volt, hogy ez azon békés kötelekeket, melyek az or-szággy. követeik választása és utasításakor a' pártok egyetér-tése 's kölcsönös engedélye által fűzettek, hamuvá nem pör-költe; igen a' tegnapi indítvány által elhintett egyenetlen-ségi mag hamar megtermé a' visszatorlás keserű gyümöl-csét, 's mi tegnap még csak csira volt, ma már megtelt pár-toskodási bimbó, mi egyedül az ellenzék józan engedékeny-sége által gátoltatott meg a' kivirulástól. — A' k. k. előadá-sok tárgyalása után M. R. azon indítványt tevő, hogy a' tegna-pi indítvány elfogadtatása következtében az országgy. köve-tek halafölírását fognak a' hongyülésen szorgalmazni, de miután ezen fölírásban köszöneten kívül egyéb nem fog fog-laltatni, ő oda kéri utasítani a' követeiket, hogy a' k. kir. e-lőadásokra teendő fölírásban a' sérelmek leendő fölterjesz-tését is pártolják 's a' kormány iránti bizalmatlanságot is az előadásokra fölküldendő válasziratban kifejezetni ügyekez-zenek. Az indítványt követte nem parlamentararis tanácskozás folyamát hely szűke miatt elhagyván csak azt érintjük, mi-szerint a' terme fele megtelt az ellenzéknek nem pénzért hanem jó szándokból bevándorolt elvefeivel 's részére az in-dítvány kivívása 's a' tegnapi határozat compromittálása bi-zonyos, de hogy megmutassa, mennyire méltányos az őt com-promittálni akart conservatív rész iránt 's egyszersmind hogy tanusítsa, mikép nem hamarkodik kormányfőli véle-ménye kimondásával, az indítványt illy változtatással emelte határozattá: Követ uraknak gondul tétetik, miszerint az anya-utasításokhoz híven a' k. k. előadások érdemleges tárgyalá-sába mielőbb ereszkedvén, a' legelső érdemleges válaszfel-iratban mind az előleges sérelmek, mind pedig e' megye által illyenekül ismert újabb sérelmek fölterjesztését is sürgecsék. Első alispánunk az elnökséget minden részrehajlás nélkül szerencsés tapintattal viselvén, sokat tön a' heves szemé-lyességekkel is bibelődő tanácskozások szelidítésére 's le-hangolására. R. l.

Komárom megye nov. 28kán 1847. *) Ghyczy Kál-mán volt első alispánunk előbb ugyan személynőki, később nádori ítélőmesterré történt kinevezetése Komárom.ében részleges tisztujtást tön szükségessé. Törvényes köteleességé-nek eleget teendő főispán ő nagyméltósága nov. 25ére tüzte ki a' tisztujtás határidejét. Több év mult el, mióta Komárom megyében illy alkalomkor a' választási téren mérkőzés nem kísértetett meg, 's e' mostani választás olly szerencsés le-hetett, hogy a' hivatalokat elnyerni ohajtók vágytársakkal nem találkozván, korteskedés nélkül is kielégítheték vágyaikat; az-onban csupán mulatságból é? vagy félelemből? nem tudhat-ni, a' korteskedést egész erővel üzték olly eredményel, hogy nov. 25kére mintegy 2500 választó jelent meg a' esdesen véghez menendő tisztujtásra. Főispán ur ő exc. rövid üdvözlő beszédét befejezve G. K. volt első alispánunk érzékeny szó-noklaltal mondott le hivataláról, 's megköszönte a' rr. bi-zodalmt, mire főispán ur ő nagymélt. válaszolt 's ezek után első alispánságra megtevén a' candidatiót, egyhangulag ij. Pázmány Dienes választott meg, e' szerint megürülvén a' másod alispánság, a' rr. kivánságára ovás mellett főispán ur azt is választásra bocsátotta, megtevén a' candidatiót 's egy akaratall Halasy Eduárd ur választott másod alispánná. Ek-kor T. Zs. ovást tett a' főispán ur azon tette ellen, hogy a' másod alispánságra protestans egyedet nem jelölt ki, 's a' rr. ezután új teendőikhez fogtak, nevezetesen K. L. th. ur meg-emlité, hogy az árvás ügyek országgyűlés alatt, midőn egyik alispán ur hivatalát követsége miatt nem viselheti, hátrama-radást szenvednek, kérte a' rendeket orvosolnák e' bajt az által, hogy árvás küldöttségi elnököt választanának — ő a' rendeknek M. Zs. th. urat ajánlja, — erre nagy zaj kereked-tett, mert mindnyájan akartunk helyettes alispánt, de azon kü-lönbséggel, hogy sokan teljes aktivitással minden alispáni foglalkozásra, némelyek pedig csak az árva ügyekre 's né-melyek M. Zs. urat, a' többség pedig Sz. D. urat. Röviden a' nemesség általános kívánatára a' S. párt föllépte segít-ségével 's indítványával Sz. D. ur teljes aktivitásu helyettes alispánnak megválasztott a' P. és H. által behozott 2500 választó nemesség által.

Bezárásul még ezt említem meg, hogy a' P. H. érde-mes levelezőjét — S. A. és K. F. urakat, mint ductorait a' nemesség a' választási esatáren jól elpántolta.

Komárom dec. 18. Közgyűlésünk dec. 13kán vette kezdetét másodalispán ur elnöklété alatt. Beköszöntő beszé-dét tisztelt elnök ur háromfelé osztotta; először: politikai el-veire nézve ígerte, hogy e' megye folyton szabadelvűnek

*) Csupán országgyűlési tudósításink halmaza miatt késett el eddig, midőn is azt az ez után következett közgyűlési tudósi-tással együtt közli a' Szerk.

bevallott irányja támogatásán fog igyekezni; 2) e' megyében létező pártokat kiegyenlíteni, 's a' régi barátságot helyre-állítani iparkodandik; végre 3) az adminisztratiót javítani fog-ja, mire felhija tisztársai buzgó közremunkálását. Ezen je-les beszéd tartalmát tetté érlelni mind a' három tekintetben még e' közgyűlés folyama alatt buzgott szeretett másodalis-pánunk. — Az elnök beszéde után tüstint országgy. köve-teink jelentése olvastatott föl; de miután tudom, hogy most a' lapok érdekessé-gét minden olvasó az országgy. tudósításoktól várja, a' szó-nokokat a' vitalkozás mezejére nem kísérendem; csupán a' történetek kivonatát adandom. Vitalkozási tárgyal fölhoza-tott Mosony követének azon előadása, melyben az alsó-tábla tagjai közt sok czudarnak létezését állítja, kik marczona kép-pel ugy beszélnek, mintha németet akarnának enni, pedig zsebökben az instántia. Komárommegyében igen sokan sért-ve érzék magokat az által, mert követeik által ők is érdekel-tetnek illy sértegetésekben, pedig ők czudar követeiket egy ó-raig sem türnének képviselőküli, azért szerették volna, ha a' nagy gróf megnevezi az instántiasokat. Azonban sokan dis-serálni ugyan szerettek e' tárgy fölöl: de utasítást e' tárgyban követeinknek adni még sem akarván a' vita befejeztetett.

A' városok tárgyában utasításunkat következőleg mó-dosítottuk: ha eddigi utasításunk többséget nem nyerne, ugy iparkodjanak követ uu. a' belrendezés elmellőzésével a' vá-rosoknak országgyűlési szavazatukat viszsaszerezni; csu-pán a' követválasztási és utasítási rendezést kötvén ki con-ditio sine qua non-ul.

Ezekután a' többi országgy. tárgy, az országgy. uta-sításokkal foglalkozó választványhoz utasítatván, tanácsko-zás alá fölvétettek a' kancelláriai parancsok és megyei le-velezések; de ezek közt a' nagy közönséget érdeklők nem i-gen levén: rövideden megemlítem a' helytartótanács azon rendeletét, mely hozzánk a' komáromi hid leszakadta tár-gyában érkezett; ugyanis ezen intélvény felhí bennünket, hogy vizsgáljuk meg 's adjunk véleményt: kik és mennyire legyenek bűnösök a' komáromi hid leszakadtaért, midőn fens-nádorunk hozzánk utazott? Ezen igen kebelrázó tárgyat a' rr. komolyan ohajtván megvitatni, nevezetes számu küldöttség neveztetett ki, ugy azonban, hogy másnap véleményét a' t. rrnek bemutatván, a' rr. határozhassanak. Minek eredménye lön: a' küldöttségi vélemény nyomán a' t. rendek elhatározták, hogy megyei főügyésök a' várost mint egyes földesurat per-be fogván az 1723: 15. tezik értelmében a' kifejtett perből ítéljen a' bíró a' város hídváni privilegiuma fölött; mi pe-dig a' vizsgálat nyomán kiderülő egyes városi tisztviselők vagy személyek büntetését illeti: azt a' t. rr. hatóságuk alá nem tartozónak kijelentvén, azt is kimondották: hogy a' vá-ros sem lehet bíró, miután maga fölött senkisé meg bíráskodha-tik, 's így a' vizsgálatot a' t. rr. a' nm. helytartótanácsához föl-terjesztvén, az által ő felségét delegatum judicium-rendelés végett alázatosan megkérték. Thaly Zsigmond.

Esztergarmegye határozatlag országgyü-lés alatt hónapokint közgyűlést tart, illyen vala m. főis-páni helyettesünk elnöklété alatt dec. 7 és 9kén, midőn kö-veiteink jelentéséből hivatalosan értvén, hogy a' magyar ki-rály trónján hív nemzetéhez magyar hangokon szólt, a' kk. és rr. egyeteme kitörő éljenzések közt elhatározták, hogy ő felségének ezen atyai kegyelme az unokák örömeire örök időkre a' jegyzőkönyvbe hódoló hálával jegyeztessék föl. — Nemkülönb István főhghhez a' nemzet lelke szerinti új nádorhoz üdvözlésül — a' választvány általi üdvözlettel csak azért álltak el a' kk, mert bokros foglalatosságát méltányol-ván a' hazának szükséges drága perceit elfogni nem akarták — magasztos fölírattal határozottak. 'S midőn illy szivemel-űnnepet állt Esztergam közönsége, dicsőíthette volna é azt je-lesbben, polgárilag erőlyesebben, mint egy részt a' föls. ap. király atyáskodását hódoló tisztelettel üdvözölve, másrészt a' trónon lebegő haladás zászlóját követve, a' haza fölvi-rágzását ohajtvá 's az adózó honfitársak sorsát enyhiten-dő és szeretetét, 's igyminden jobani közremunkálását kivi-vandó, a' közteherviselést elvállalva? Esztergammegye ren-dei a' lelkesedés e' pillanatában, egy szóval és lélekkel a' házi adót a' köznépkel együtt viselendőleg el-vállalták; ki volt ugyan már előbb jelentve, hogy a' köz-teherviselésben részt akarnak venni 's ez utasításul is ada-tott; de nem akartunk vágyakat ébreszteni, melyek teljesülé-sét nem reményeltük; ám de 31 megye a' házi adó mellett nyilatkozván, mi is örömmel csatlakoztunk ehez, e' mel-lett az ország külön szükségeire is szivesen áldozandunk; mert — hogy boldogult primásunk mult országgyűlési nyi-latkozatával éljünk —, Isten és emberek előtt igazságos, hogy ki a' haza javaiban részesül, az a' közterhekben is részt vegyen. — Adja az ég, hogy az adó eszméje nem z-e-ti hitté alakuljon, és a' hozandó törvény foganatosítottván, üdvös gyümölcsöket teremsszen. — Ezután követ uu. utasi-tása nyomán a' választófelirat lön tanácskozás tárgya 's jöllehet találtak, kik a' pesti indítványt gyámolították, 's jöllehet a' horvát ügy már kétszeri vita után sem találtak

sérelmesnek, úgy az adminisztratori rendszer sem, mégis szöváltás után sikerült nevezetes többséggel előbbi utasításunkat megtartani, 's így a' mosonyi indítvány szabatott követeknek pártoltatásul. Eközben fordult elő egy kis kietlen intermezzo, mert a' magyar szereti a' paprikás ételt 's olykor kés hegyére sem néz, amugy hevenyében, szinte ki menydörög a' szót; 's lón nálunk is zaj, fuscus! és actio! és pro et contra hevesb discussio, de biz az A. M. békeszerető derék első alispánunk indítványára békes kiegyenlítésre olvadt. Csak helyes a' gnoma: „mindennek végét tekintsd!” — Báró Baldácsy Antal kir. meghívólevéllel meg nem tiszteltetvén, ez követek által szorgalmaztatik. — Több megye és város körlevele a' választványhoz utaltatott. — Ezek után felső parancsok 's némely közigazgatási tárgyak vétettek föl. Többi közt érdekes volt hallani néhány jobbágytelki nemes, kik a' közmunkák alól ohajtottak fölmentetni, a' nemesi levelében, született katonaságában büszke magyar nemes 's annak sajtáságos erőteljes nyelvét hallani élvezet volt, „ha — ugymond — uram királyomnak aranybetűs, aranypecsétes levelét fogjuk látni, akkor szívesen megyünk akár fegyver alá, akár az országotra;” törvény levén, ezen a' megye természetesen nem segíthetett, tapasztalván mégis, hogy sokan a' közmunka-rendező törvényt a' nemességre nem alkalmaztatják, e' kérdéses törvénynek világosb magyarázatát követek által szorgalmaztatni véltük és határoztuk. — Némely vadászattalalmazást kéro folyamodványok fölolvastakor, a' vadászatszabályozás került szóba 's utasításul elhatározatott, miszerint törvény szorgalmaztassék, mely mondja ki, hogy ezentul mindenki birtokán tilos a' vadászat, fenmaradván a' megyei ragadozó állatok elleni vadászatjog. — Az egész gyűlés böles vezérletnek örvendő, szerencsésen fejeztett be. —

Esztergammegyében két nevezetes hölgyet vesztettünk. Egyike Re vic ky Hortenzia kisasszony, revisnyei Re viczky Károly főszolgabírának erénydús leánya, ki egyidőig hevesmegyei Ludason rokonkörben tartózkodván, ideglázóvetkeztében élte viránykorában költözött jobb világba. E' halálózást azértesztjük közzé, mert a' boldogult ritkajelességű hölgy, nemének egyik remeke vala, kit egész megyénk hön tisztelt életében, 's mélyen sajnál halálában. N. 20ka volt halála napja. Adjon isten sok ily jeles honleányt a' hazának, kik környékük boldogságára hatván, sirjokra — mint jelenleg Hortenziának — a' közzáldást megnyerjék! Továbbá megyénkbeli Béla helységben szinte gyász uralkodik, hol a' kastély asszonya végezte be élte pályáját, kéthelyi báró Hunyady Anna asszony, csillagkeresztes hölgy, előbb Zer dahelyi Pál gr. b. tit. tan. 's Esztergam vmegye főispáni helyettesének, 17 év óta pedig B. Baldácsy Antal úr hitvese, kinek előhaladt korát sorvasztó idegláz nov. 25én zárta be, a' halálókló szentségeiben példás részesülte után. Tág, kivált törvénytudományi (ritkaság!) és történeti ismeretei, türelme 's egyéb ritka tulajdonai sok tisztelőjöt csodíték temetésére nov. 30ki délutáni 3 órára ugyan Bélára, midőn Jaross Vincze esztergami kanonok ur teljes díszben és ahitattal áldotta meg tetemeit, és sokan az udv. kápolna sirboltjába kísértük szívreható zene mellett. — Az engesztelő gyászajátosság ugyanott folyó dec. 14dikén tartatott. — Béke hamvainak! r. l.

Nyitra megye. Folyó évi dec. 13kán kezdődött évnegyed gyűlése megyénknek. Nagy volt a' hiány közérdekű tárgyakban; sem valami előkelő megyei körlevél, sem az országgyűlésről valami fűszeres követi jelentés nem lepett meg bennünket. Azonban az első napi ülés mégis kisebb érdekű megyei levél 's egypár kurta követjelentés körül forgá. Nevezet szerint országgyűlésről a' választóírat, az adó-és örökvtátságbeli alsó táblai üzenetek küldetvén meg képviselőink által, egy ellenzéki tag azon való aggodalmát fejté ki, miszerint az utasítási rendszer természete 's igényei nagyon ellenkezni véli az olly követjelentéseket, melyekben csak ekép adatik tudtul a' megyének az alsó tábla munkálkodása: „ez 's ez tárgy az országos ülésben elfogadott, vagy keresztül ment punctum.” Ezen modor szoló szerint igen meztelen, igen is egyszerű; e' mellett a' megye épen nem jövén annak tudomására: vajjon különösen az ő képviselőinek is, és minő szavazatával ment az illető tárgy keresztül, ennél fogva az utasítási jog (mely pedig nem egyéb, és nem kevesebb, mint a' n e m z e t legfőbb törvényhozói hatalmának 's egyuttal legfőbb ellenőri hatalmának is páratlanul jeles eszköze) a' megye által épen nem gyakoroltathatik valósággal. Indítványozza ezeknél fogva, hogy követieink végzésleg oda köteleztessenek, — miszerint egy a' kerületi üléseknek — mint melyek 1836ki országgyűlés óta tulajdonképp az országos üléseknél is nagyobb fontosságukká fejlődtek — valamint ezeknek megállapodásiról akkép tennének mindig jelentést, hogy egyszerűs mind saját szavazatuk is, még pedig lehetőleg okadaltolva jusson a' megyének diplomatikai tudomására. Ha már az utasítások csak elveket foglalnak magukban, 's részletekbe nem bocsátkoznak, vagyis ha a' megyék képviselőiket már

előleg mérték fölött megkötni nem tarták helyesnek, bizonyosan az utólagos ellenőrzésről sem nem mondtak le, sem lemondani alkalmasint nem fognak soha: már pedig az utólagos ellenőrzés természetese postulatumnak tartja szoló azt, hogy a' követ — kivált ha netalán legkevésbé is eltér utasítása szavaitól, mikénti szavazatáról okadatos jelentést tegyen küldőinek, kik az országgyűlési naplót egész hosszában mindnyájan sem nem olvashatják, de nem is olvassák. Aztán a' követ iránt is csak ugy tarthatják meg folyton a' bizalmat saját küldőji, — ha amaz mikénti szavazatával ezeket minden esetben kimerítőleg megismértetni el nem mulasztja; valamint a' követ maga is csak illetően nyilt eljárás mellett maradhat nyugodt, és lehet bizton a' netalán alaptalan gyanúból keletkezheto viszszahivatás ellen.

Ezen ekkép előadott indítványt némelyek mintegy bizalmatlansági votumul magyarázták követieink iránt. De a' többség kifejtvén, hogy egy megye maga képviselői irányában egyáltalában magasb positióban áll, hogy sem az utasítási jog kello gyakorolhatására irányzottrendelkezései mindjárt bizalmatlanság szinét viselnék szükségképp magukon. Azonban — ugymondának, mivel Nyitra megye mind e' pillanatig külföldben is teljesen meg van elégedve követieivel, ha ugytetszik, nem bánják, akár ollyan praeludium mellett is kiadhatni az indítványzott magatartási utasítást, hogy tudniillik „e' megye meg levén tökéletesen elégedve követieinek maguk helyéni viseletével, csupán az utasítási jog kello és rendszeres gyakorlása végett teszi ezt 's ezt kötelességükké.” Még e' kötelesség szó sem tetszett egykettőnek; de elnöklő másodalispán kijelentvén, hogy más szóval a' megye nem is élhet követie irányában, erre az indítvány végzésül kimondatott.

Ezután Veszprémmegye isméretes levele az alsó táblánál csend és rendet illetőleg olvastatván, — miután nem találtatott, ki az országgyűlési hallgatóság és nyilványosságnak Veszprémi mód on eszközöndő rendezését támogatná: Uzovics Sándor kamarás is egyedül Csongrádmegye első követének nehéz szívélajdalmára akart a' veszprémi szerpártolásával némi balzamat önteni. A' levél a' megye porának adatott át, más szóval: tudomásul szolgált.

Sopronymegyének tervezett tébolydjája 's orvosi rendőrsége — mind amellet, hogy Soprony az egész adóügyet 's ezzel az országos pénztárt is kérelhetlenül elutasítá, 's ekkép minden ilyes (nem csekély közköltséget igénylő) intézet tervezése által önmagával jött következetlenségbe — mind e' melletl mondom, általunk a' hazai czélok rovatai közé méltányosan fölvetetett.

Szabolcsnak a' moldvai 's bukovinai magyarok letelepítése 's általjában a' honosítás iránt velünk közlött javaslati elveit szinte pártoljuk.

A' hajdukerület rendeztetését — 's így az ezen rendezést sürgető körlevél foglalatját — már a' kir. városok ügyével egyetemesen követi utasításunkba foglalók.

Egyéb semmi különös nem került e' gyűlés szönyegére. Jövő évnegyed gyűlés határnapja 1848 évi február 28ára tüzetett. Egyébkint jövő január 10kén országos tárgyú ülést tartandunk, valamint illyenemű ülések általjában az egész diaetiai időszak alatt minden hónap első hétfőjére kitűzettek. —

Nyitraának feltörekvő közszeleme már szomszéd Barsmegyét is megihleté. 'S ez ihletésnek ott már positiv eredménye is lón.

Keresztury József.

Szatmár megye december 6án kezdődött évnegyed közgyűléséről röviden, nehogy az országgy. tudósításokat megszorítsuk, következőket közlünk. Az első napi tanácskozás 1) másod alispánnak a' megye állapotáról jelentésével 2) a' követi tudósítások felolvastatásával telt el. A' követi tudósítás helyeseltetett 's egyszerűs mind meghagyott országgyűlési követeknek kijelenteni Szatmármegye örömét ő felségének az országgyűlés magyar nyelven tett megnyitásaért 's István főngnek nádorrá választása megerősítéseért; ezek után a' szép reményekkel biztató kir. elő. terjesztések mielőbbi tárgyalásának megkezdését kötöttük követieink szívére az anyautasításhoz alkalmazkodás mellett. Másod alispán jelentése különösen az egészség dolgában a' megye figyelmét igényelvén az orvosok jelentése másnap fölvetetett, melyből a' rendkívüli halálozás kivált Szamos közön szembetűnő vala, hol a' szülöttek számát jóval fölül haladá a' meghaltaké 's az epeláz uralkodott leginkább. — Termesztvény dolgában a' megye éhségtől nem tarthat, sőt közepszerű természetéből még valamit el is adhat. Beszterczey tb. a' másod alispánt fölkeréte, hogy mivel Máté-Szalka környékén a' tolvajok már mensesben örzik a' lopott lovakat, a' rablók iránt szigorubb intézkedéseket adna a' csendbiztosoknak, mire megnyugtató válasz lón.

A' másod napi tanácskozáson a' mátészalkai seborvos ügye vétetett föl 's hosszasan tárgyalatott; tisztujítás előtt. i. többen panaszkodtak főisp. és helyettesnél a' szalkai seborvos ellen, azonban ez vizsgálatlanul fel nem függesztethetvén, hivatalában fizetésében ugyan meghagyatott, de a' megerő-

sítést, mint maga főispáni helytartó mondá, nem teheté, míg a' panaszok meg nem vizsgálatnak, — most tehát szorgalmaztatott a' vizsgálatra küldöttség kinevezetvén, mely meg is történt. A' seborvosnak vizsgálat előtti meg nem erősítését főispáni helytartónak Jasztrabszky Ignác rosszalván a' rendeket figyelmezteté, hogy éber figyelemmel kísérjék a' főispáni helytestet.

Kassa decemberben. R á g a l o m é s c z á f o l a t. A' jászói prémontrei rendnek több közép tanodán kívül, a' nagyvárad és kassai akademiák bölesészeti osztályainak ny. r. tanárokkal ellátása is díszes tisztben állván: a' nevezük jeles rend ő felsége legkegyelmesh fejedelmünk ebéli megtszoló bizalmának mindenha megfelelői buzgó törekedett. Tanusítják ezt a' két akademiának a' tisztelt rend oktatása alatt levő és nagyobb részint azon rend tagjaiból álló bölesészeti karai, melyeknek prémontrei tanárai, mint teljes akadémiai képzettséggel bíró 's hivatásuk körét lelkesen betöltő egyedek a' köztisztelet és elismerés csak érdemeiket díszítő nemesb jutalmát boldogító öntudattal élvezik. És a' tisztelt rend kormánya eddigél mindig czélszerűen intézkedett is a' végett: hogy a' két akadémia bölesészeti karai számára — bármely netalán megürülhető 's felsőbb meghívás következtében ellátandó tanszékre minden perczen díszszel fölléphető, és sikerrel működhetendő tanárokat neveljen, 's állíthasson elé; 's ezt tennie szoros kötelességében is állott és álland addig: míg a' legfensőbb kegyelem bizalmából reá ruházott ezen nagyfonságú hivatásának teljesítése alól föl nem mentetik. — A' nagyvárad akadémiaál ürességben levő hittani és szónoki tanszék is tehát a' prémontrei rend ellátása alá esvén, igen természetes: hogy a' t. rend mélt. főnöke ezen már más félév óta helyettesített tanszéknek, rendbeli alkalmas egyed kijelölése által eszközlendő betöltésére felsőbb helyről felszólíttatott; 's mielőtt ő mlga ezen felszólításnak eleget tehetni időt nyerhetett volna: nem hiányzottak egyedek, kik mind a' közoktatás terén sikerdusan fáradozó jeles rendet mind annak érdemteljes főnökét holmi sértő gyanúsítások és rágalomokkal illetni szerénytelenkednek; — azon alaptalan hírt terjesztvén t. i. miszerint egy részről a' rend főnöke a' két akadémia bölesészeti osztályainak tanárokkal ellátását — pénzügyi szempontból súlyos tehernek tekintvén, az ürességben levő nagyvárad hittani és szónoki tanszéknek tőle felsőbb helyről igényelt ellátatását magától minden módon elhárítani szándékoznék; más részről pedig a' rend számos tagjai díszes sorában egyetlenegy egyed sem találatnák, ki az érintett tanszék elvállalására kedvvel és készséssel fogva bírna.

Mi azon őszinte tiszteletnél fogva, mellyel mind az az érdemkoszorús prémontrei rend, mind annak országosan ismert főnöke iránt viseltetünk, felhatalmazva érezzük magunkat ezen álhireket merő koholványnak, és a' rend becsületét sértő rágalomnak bélyegezni, egyszerűs mind kinyilatkoztatjuk: miszerint jászói prépost ő mélt. a' közvéleményben sokkal magasb fokon áll, hogy sem tisztán álló jelleméhez azon alacsonyító gyanu lérekezhethék: miszerint ő mlga kicsinyeszerű pénzügyi érdekeknél fogva rendének tagjaitól a' széles hatáskörű akadémiai oktatás terén működés és kitünhetés alkalmát, bármikor is mostohán elzárni 's ez által egyszerűs mind a' felsőbb és legfelsőbb helyek méltányos várakozását megghusítani szándékoznék; sőt ellenkezőleg teljes meggyőződésünk az: miszerint ő m. a' legkegyelmeshben ráruházott ama nagy fonságú, magasztos, és soha eléggé nem méltányolható jogot: miszerint rende tagjainak felsőbb megerősítés és helybenhagyás mellett — akadémiai tanszékeket adományozhat, — a' rend előjogi 's díszei egyik legfőbbikének tekintvén, azt minden alkalommal a' rend díszére 's a' közoktatási ügy szent érdekei emelésére gy a k o r l a n i 's ez által a' rend — és mellyekből áll — a' tagok jó hire neve dicsősége és virágzása szilárdítását eszközölni nemes előszerteettel teljesítendő alattvalói polgári, és rend főnöki kötelességének tekintti. De más felől azt is tudjuk: miszerint a' jeles prémontrei rend jelenleg épen nincs hiányában bevégzett akadémiai készséssel bíró olly egyedeknek: kik valamint az említett n. várad hittani, ugy bár melly más bölesészeti tanszék elvállalására nemcsak kedvvel és hajlammal, hanem hivatással és képességgel is bírván — főleg a' többször emittetn. várad akadémiai tanszék elnyerhetését — valamint életük legfőbb szerencsésének ugy a' közoktatás röögös pályá terén eddigél szerzett érdemeik legszebb 's legméltóbb jutalmul tekintendenék. Suum cuique. Többen.

KÜLFÖLD.

AMERIKA. Novemb. 29kei alsóházi ülésben a' schweizi ügyek hozattak szönyegre 's Urquhart Dávid tag kérdé: vajjon ő felsége kormánya szándékozik é Schweiz belső villongásiba avatkozni, kivéve ha ugyanazt mind a' két rész fölszólítaná a' közbenjárói szerep elvállalására. Palmerston ezt felelé: „ő felsége eredeti szándéka volt tartózkodni minden avatkozástól

Schweiz ügyeibe (halljuk!); azonban a francia kormány sürgelős kérelmére megegyezett a felső kormány, a négy más európai nagyhatalom társaságában, közbejárulásának a két viszálykodó fél közt amaz országban ajánlására, minélfogvást, ha lehetséges, jószerűn eszközöltessék ki amaz egyenlenségek megszüntetése. Ő felső kormány mindazáltal föltételeül közrehatásának a többi hatalommal ez ügyben azt állítja fel, hogy e közbejárulási megajánlás el vagy nem fogadása a schweizi pártok mindkét, vagy egyik vagy másik részéről, egészen szabad választásuktól függjön, s hogy a visszautasítást mind a két v. bármelyik részről a többi négy hatalom egyike sem vendi alapul ellenséges rendszabályra vagy fegyveres közbejárásra. (Tetszés). Azonban más részről hozzá kell tennem, mikép a négy hatalom világosan kiköté, hogy ezen föltétel nem úgy értendő, mintha ezáltal egy, az általános szerződés erejénél fogva őket illető jog gyakorlását illetőleg megvolnának kötve. Emlékeztetem a házat arra, miszerint egy az öt nagy hatalomtól 1815-ki novemberben aláírt nyilatkozat által a szövetségi birtok sérthetlensége s függetlensége, mikép t. i. a bécsi congressusban megállapítva volt, biztosított, s ezenkívül mondja a párizsi szerződés: „kötelessége egész Európának gondoskodni, hogy Schweiz ezen sértetlensége s függetlensége föntartassék s minden idegen befolyástól mentes legyen.“ (Halljuk, halljuk!) Ezen körülmények közt készek vagyunk e szerint, öszszekötésben a többi hatalommal baráti szolgálattunkat a schweizi meghasonlás kiegyenlítésére ajánlani; azonban Anglia semmiféle erőhatalmi beavatkozáshoz nem járuland. (Tetszés). A miniszter egyszersmind az illető irományok előterjesztését ígérte. Urquhart ismét kérdé: vajjon azon esetre, ha valamely hatalom erőszakkal akarna Schweizban közbejárulni, Anglia ezen kísérletet ellenzendi? Palmerston lord: „a ház érzi, mikép e kérdésre nem szükség felelnem.“ (Általános tetszés-kiáltás). Erre Wood kincstári kancellár a kormány nézetit fejtegeté a legutóbbi kereskedelmi krízis okai s általában a pénzforgalmi kérdés fölött s beszédét azon indítvánnyal végzé, miszerint nevezessék ki egy küldöttség, mely e krízis okait vizsgálja meg s névszerint véleményt adjon, millyen hatásuk volt e részben a mostani banktörvényeknek. A kormány nézete szerint ezeket semmi vád nem érheti, mivel a pénzügyek egyedül túlságos kereskedelmi s iparüzlet, könnyelmű nyereszkedés, különösen pedig nagy tőkéknek vasutvállalatokba ölése s végre idegen gabna s más élelmiszereknek utóbbi szükségidőben roppant mennyiségekben történt öszszevásárlása következtében származott.

Miután a parlament nov. 23-án bizottságilag megnyitotta, a felsőház mindjárt az nap 5 órakor öszszegyűlvén, a gróf Yarborough indítványozta s Elphinston lord támogatta hálafelelő iratot, rövid szóváltás után elfogadta. Ugyanez történt az alsóházban is, hol a választási tanácskozás 4 órakor kezdődött s a miniszteri felirási javaslat szinte ellenmondás nélkül fogadtott el. Ezen gyors eljárás egyedül a parlamenti többség által uralkodó kormányrendszer kifolyása, holott m á s u t t, n a p o k kívántatnak, megállapodás történnék a felirat iránt s még ekkor sem bizonyos, hogy a nemzet többségének nyilatkozása feljut a trónhoz. — Azon közben, míg a trónbeszéd által hozatott, több tag különféle indítványokat jelentett be. Így többi közt Wood kincstárkancellár egy bizottságkinevezetést indítványozand a legutóbbi kereskedelmi krízis nyomó okai kifürkészésére s véleményadásra, vajjon s mennyiben volt e részben hatása a bankjegy-kibocsátási törvénynek. — Nov. 29-én Sir G. Grey egy billt az irlandi büntények s vétségek sikeres elhárítására szándékozék behozni. Chartista Feargus O'Connor dec. 7-én egy választványt indítványoz annak megvizsgálására: mi módon töröltetett el az irlandi parlament, s millyen hatása volt e rendszabálynak Irland állapotára. O'Connor tehát egy kis kerüléssel akarja a repealkérdést a parlament elibe hozni. Nem csekély vidorságot gerjesztett egy új tag Anstey jelentése, miszerint legelső alkalommal indítványozni fogja Palmerston lordnak külügyi politikája miatt vádállapotba helyeztetését fölségsértés s gonosztettek alapjánál fogva! — Parlamenti férfiak e tekintetben is sokat tanulhatnak ügyvezetésök rendes folyamának elérése végett. Nálunk halomra döntik az indítványokat minden előleges bejelentés nélkül (emlékeztünk Baranya követe tett a mostani országgyűlésen némi előlépést e tárgyban) és habár azok legellenkezőbbek lennének is; mindenik sürgeti a magának fölvetését. Emeli e zavart még azon fonák szokás is, miszerint a vármegyék meg nem elégtülve az utasításadással, még parancsolják követeikre, hogy e meg ama tárgy-

nak vitatását sürgessék előlegesen. Ekép ha az 52 megye közül mindegyiknek, külön kedvező vagy szorongató teendője lenne, hetedrészre kívántaték az évről csak az előleges indítványok s ellenindítványok tételére s az időt csak a ferde rendszer emésztendé föl. Utóttaz óra. országgyűlési tanácskozási rendszerünk czélszerű javítására is!

A zsidó emancipatio hihetőleg keresztül megy a parlamentben. Már a Times is mellette nyilatkozék. Milly nagy különbség a mostani kor s 1752. év közt, midőn az akkori miniszter Pelham behozta zsidóemancipatioi billre az egész ország felzudult s névszerint London óváros leghevesbben tiltakozott, mely most Rothschildet követeül választván, vezér-zászlót tűzött ki a zsidók felszabadítására mellett. —

Nov. 25-én számos irlandi alsóházi tagból álló küldöttség tisztelt a miniszterelnöknel, elibe terjesztvén a dublini gyűlekezetben hozott határozatokat s figyelmeztetvén őt Irland számára hozandó rendszabályok szükséges létére. Russell válaszóla, mikép előadásuk egyes pontjaira feleletet még nem adhat ugyan, hanem a kormány mindent meg fog tenni hogy segítsen ott, hol a szegényi törvény nem elégséges. Egyszersmind világosan ki nyilatkozatá, mire a trónbeszéd is céloz, hogy elkerülhetetlen szükségé vált immár az agrariális büntények s kihágások által háborgatott grófságokban részleges kényszerítő rendszabályok felállítása. Más szóval: a miniszterek egy új irlandi kényszerbillt fognak a parlamentbe hozni. E közben Mathew atya, a „méréslelti apostol“ minden erejét a népnek nyugalom s törvénytisztlet korlátai közt tartására fordítja. Ez értelemben szolt vasárnap nov. 21-én is egy nagyszámu pör-gyűlekezetben Longholdban, a szerencsétlen Tipperary grófságban. Nov. 25. alsóházi ülésben számosan a tagok közül indítványokat jegyeztek fel, többi közt Russell lord jelenté: miszerint hét két alatt (dec. 9-én) egy bill „a felső zsidó alattvalóinak polgári s vallási jogképtelenségektől fölmentésükre“ hozand be. (Halljuk!) Anstey felhatalmaztatott egy bill előterjesztésére, mely szerint a római kath. alapítványokat illető törvény kiterjesztessék; ugyanaz egy rendszabályt indítványozand, miszerint az országos törvények sorában a róm. kath. vallásyagkorlátra vonatkozólag létező büntetések s korlátozások, melyek ugyis gyakorlati jelentőségüket nagyobb részben elveszték már, a törvénykönyvből kitöröltsenek. Ez indítvány ellen a minisztereknek semmi megjegyzeni valója nem volt. Maher védelmezé az irlandi kath. papságot Stanley lord s mások által emelt azon vád ellen, mintha az a köznépet földesurai s a jószágigazgatók ellen ingerelgetné. Labouchere egykori irlandi főtitkár ellenben dicséré a clerust s bizonyítá, miszerint az a kormányt a törvényes rend s békefenntartást illetőleg kötelességéhez képest s erősen gyámolítja. —

Nov. 26-ai alsóházi ülésben Wood kincstárkancellár engedelmet kért egy bill behozatására, mely a vasuti társaságoknak, — engedélyekben kiszabottnál hosszabb időt adjon mind az építésekre szükséges földdarabok megszerzésükére, mind magának az építésnek bevégzésére. Sir Ch. Wood a vasuti építésekre tett költségeknek tulajdonítja a mostani pénzzavar egyik legfőbb okát. A statussal úgy áll a dolog mint minden egyessel: ha valaki forgalmi tőkéjé nagy részét állandóul befektetné, ez által üzleti munkásságát meg fogná akadályoztatni, és szintugy a statusban is megcsönkul kereskedés és iparüzés, hahogy, mikép ez a vasutépítésnél történt, aránylag nagy része az üzleti tőkéknek terjedelmes vállalkozásokba öletik, ugy hogy az legalább egy időig folyni megszűnjék. 1826-ban még csak 1 1/2 millió ft sterling költséttel vasutépítésre, inentől fogva minden évben több s 1846-ban 132 millió ft. sterlingnyi költsékezt engedett a parlament. Valódi befizetés az utóbbi hét évben öszszesen 84 millió ft sterlinget tesz, s ez évről évre mindinkább növekedett annyira, hogy a parlament kötelességévé lön, jövőre nézve rendszabályokat hozni, melyek a vasutépítési költsékezt czélszerűn mérsékelnék. Ez az által fogna legjobban elérteni, hahogy az építkezés hosszabb időhatárok közé szorittaták, mint minőket az adott engedélyek szabnak. A társaságok kénytelenek most földtéri vásárlásaikat bizonyos idő alatt létesíteni, e szerint kénytelenek tőkékj egy részét pénzé tenni. A behozandó bill következtében nem tartozának a földtérreket a most meghatározott idő alatt megvenni — a földbirtokosoknak igényök maradván fenkártérítésre az őket érdeklő vasutépítés elhalasztatásáért. Azon vasutakra, melyek építése még nem kezdetett meg, a szándékolt bill rendeletei szinte kiterjednének azon hozzáadással, hogy az építést nem szabad kezdeni bizonyos számu részvényesek

megegyezése nélkül s ez által az utóbbiak nagyobb ellenőrséget nyernének a vasuti építkezésnél, mint minővel eddigelő birtak, midőn szeszélye, önkénye, uralkodásvágya s nyereszkedési dühe a társaságok élén álló igazgatósági tagoknak igen gyakran olyatén vállalatokat is létesített, melyek érettebb megfontolás után kevesebb előnyt ígérőkül valának mutatkozandók. Egyébiránt hozzá tevő végül a miniszter, miszerint kötelessége a parlamentnek, vasuti engedélyivel kissé fukarabban bánni mint eddigelő, hahogy a vasuti vállalkozások nyomasztó hatását a pénzpiacra, sikeresen csökkenteni akarják. Sir Ch. Wood elvégre engedelmet nyert a kérdéses bill szönyegre hozhatása végett. —

A kormány utasítást adott valamennyi gyarmatkormányzónak, miszerint azokon lakó római kath. főpapoknak ugyanazon czímet adják meg, melyet nekik a kath. egyház mellékel. A londoni Globe ez utasításban a római kath. hierarchia egyes elismerését látja.

Dec. 6-ai alsóházi ülésben Palmerston lord, Osborne felszóltására kijelenté, hogy miután Schweizban a polgárháboru tényleg megszűnt, s ennek következtében viszálykodó pártok többé nem léteznek, a közbejárás kérdésének is vége. —

Szinte a dec. 6-ai alsóházi ülésben az irlandi kényszerbill másodszeri olvastatása fölött vitakoztak, s noha a tanácskozás elhalasztatott, a másodszeri felolvasás már kétségtelen volt, állván addigelő 289 szó 18 ellenében.

Dec. 7-dikei alsóházi ülésben terjeszté elő Feargus O'Connor bejelentett indítványát az Irland s Anglia közti törvényhozási egység megbontására; a törvényjavaslat hosszabb vitakozás után 255 szóval 25 ellen viszavetett.

Salomons David izraelita, annyiszor meghusult kísérlete után, végre London óvárosi tanácsnökká választatott. Russell lord parlamenti indítványát a zsidók tökéletes felszabadítására iránt dec. 16-kaig halasztotta el.

FRANCZIAORSZÁG. Azon szünni nem akaró választásiref. lakomák, melyek az ország minden részeiben tartatnak, a neubourgi bizonyos nevezetességre vergődött azonmód által, mellyel egykori miniszter Dupont mint előülő s az isméretes kamratag Garnier Pagés ez alkalommal nyilatkozta. Mindkettő hadat üzent a mostani kormánynak. Ez nem juliusi kormányzás, szolt az előbbi, ez annak csak hiu csalképe, mely többé senkit el nem vakithat. Poharat emelvén az utóbbi a nemzeti s népönuralkodásra, hozzátevé: „nem léteznek köztünk többé semmi osztályok, semmi iparüző, kereskedő, mezőgazda, gazdag és szegény felekezetek. Nem ismerék el semmi osztályokat, Franciaországban csak statuspolgárok léteznek. Igen, egyenlőség mindnyájokra nézve! Aztán mint ha előtte állana Guizot ur, ekép támadja meg őt: „És ön Guizot ur, ez undok elmélet, miszerint ön mondá: léteznek különféle osztályok, polgáremberek s a szegény osztály, urak és népek. Ön meg akart bennünket fosztani, de ez nem fog önnek sikerülni. Hütlentani nem álmunk el senkit. Az igazság világa keresztül fog törni. Mi öszszesen közös életet élünk, ugyanazon érzemények, ngyanazon hazafiui gondolatokkal, s mondom még egyszer: itt Franciaországban csak francia statuspolgárok léteznek. Látok itt sok polgárembert, hogy a szokásos kifejezéssel éljek, ej ők nevetnek az enyimmel ellenkező tan fölött, tetszést tapsolnak nekem? Miért? mivel tanom erkölcseltes, igaz s a nemzet nagy, nemes gondolkozásával egyező.“

NÉMETORSZÁG. Dec. 16-án követt. bajor kir. rendelvény jelent meg a censura iránt: „I. cz. 1848-ki jan. 1-jétől kezdve, a censura alkalmaztatása belügyi czikkekre nézve megszüntetetik, s az időszaki sajtó ezen részét illetőleg az 1832—1837. közt kezelt rendszabályok lépnek életbe. II. cz. Nevezett naptól fogvást előleges vizsgálat alá vettetik: 1) a külpolitika tárgyai; 2) olyatén czikkek, melyekkel valamely fenálló fenytő törvény büntetett vagy vétségi fokban áthágatik; 3) magán-személyek becsülete elleni megtámadások; és pedig ez utóbbiak azért, mivel — a sajtó kihágásait korlátozó viszaható törvények nem létezése s aztán a bántalmak s rágalmak fölötti polgártörvényi rendelkezések isméretes hiányja mellett, egyes alattvalóink becsületét s egész családok nyugalmát védtelenül névtelen megtámadásoknak ki nem tétethetjük. III. czikk. Egyházi s iskolai belügyministerségünk további intézkedésről s jóakaró szándékunk végrehajtásáról kelleleg gondoskodandik. München stb.“ — Ime ismét egy üdvös kormány. rendelkezés a külföldön, s ismét egy példa alkotmányos országok számára! —

2ik szám.

ÉRTESÍTŐ.

1848.

Ló- és szarvasmarha-árverés. A megboldogult egri patriarka-érek töme-géből j. 1848. Jan. 10, 11 és 12-én Egerben 38 darab részint mén, — részint hintós és igás lovak, ezeken kívül 19 darab ménesbeli ló; továbbá ugyanakkor és ugyanott 19 darab felső ausztriai fionm faj tehén, bika és bornyú, és 24 darab igás ökör; — Január 13-án és követ-kező napokon pedig Pusztá-Szikszón 20 darab szinte feiső ausztriai fionm fajtehén, bika és bornyú, — 83 darabból álló magyar faj fejér gulya, és 54 darab igás ökör nyilvános árve-rés utján fognak eladatni. Kelt Egerben december 22-én 1844. — 3-3

Dunavizállás: Budán, dec. 30-án 5' 6" 0" az 0 fölött.

Gabonaár váltógarasokban.

	Tisztabura	Közteszer	Rozs	Arpa	Zab	Kukorica
Pesten, dec. 28.	(pesti m.) 280-300	200-210	180-190	140-145	80-83	100-108
Pozsonyban, „ 24.	(pozs. m.) 150-170	125-135	—	88-103	65-70	90-100
Zágrábon, „ 18.	225-250	185-200	—	125-135	75-80	117-135
Győrött, „ 18.	155-200	125-145	115-135	80-85	42-45	65-70
Mosonyban, „ 24.	180-205	150-165	132-150	80-90	56-68	80-90
Miskolczon, „ 18.	190-195	170-175	155-160	—	56-65	95-108
Baján, „ 14.	190-200	155-160	—	75-80	—	45-58
N.-Szombat, „ 23.	165-205	136-150	—	90-100	56-65	95-100

Szerkeszti Helmezy Mihály. — Nyomaük Trattner-Károlyi betűvel, uri-uteza 453 szám.